

Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

Identifikacijska
naljepnica

PAŽLJIVO NALIJEPI

SOCIOLOGIJA

DRŽAVNA MATURA
šk. god. 2022./2023.

SOC.46.HR.R.K1.20

53696

Način označavanja odgovora na listu za odgovore:

Način ispravljanja pogrešaka na listu za odgovore:

Način ispravljanja pogrešaka u ispitnoj knjižici:

OPĆE UPUTE

Pozorno pročitajte sve upute i slijedite ih.

Ne okrećite stranicu i ne rješavajte zadatke dok to ne odobri voditelj ispitne prostorije.

Nalijepite identifikacijske naljepnice na sve ispitne materijale koje ste dobili u sigurnosnoj vrećici.

Ispit traje **90** minuta.

Ispred svake skupine zadataka uputa je za rješavanje. Pozorno je pročitajte.

Možete pisati po listu za koncept, ali se njegov sadržaj neće bodovati.

Pišite čitko. Nečitki odgovori bodovat će se s nula (0) bodova.

Na 2. stranici ove ispitne knjižice prikazan je način označavanja odgovora i načini ispravljanja pogrešaka. Pri ispravljanju pogrešaka potrebno je staviti paraf (isključivo skraćeni potpis, a ne puno ime i prezime).

Upotrebljavajte isključivo kemijsku olovku kojom se piše plavom ili crnom bojom.

Kada riješite zadatke, provjerite odgovore.

Želimo Vam mnogo uspjeha!

Ova ispitna knjižica ima 20 stranica, od toga 1 praznu.

I. Zadatci višestrukoga izbora

U sljedećim zadatcima od više ponuđenih odgovora samo je **jedan** točan.
Točne odgovore morate označiti znakom X na listu za odgovore.
Točan odgovor donosi jedan bod.

1. Koji od navedenih predmeta proučavanja pripada sociologiji?

- A. sastav zemljišta, klima i ljudsko društvo
- B. razvoj i struktura društava i društveno djelovanje pojedinaca
- C. psihički procesi i njihovo izražavanje u ponašanju pojedinaca
- D. živi organizmi, njihova svojstva, ponašanja, rast, razvoj i razmnožavanje

(1 bod)

2. Koju od navedenih metoda istraživanja primjenjuje znanstvenik da bi usporedio reklamne poruke u tjednim časopisima iz 1977. i 2022. godine?

- A. analizu sadržaja
- B. anketu
- C. promatranje
- D. strukturirani intervju

(1 bod)

3. U kojemu su tipu društva društvene promjene rijetke, religijske institucije imaju značajnu ulogu za stabilnost društva, a društvene su uloge članova utemeljene na starim običajima?

- A. u informacijskome
- B. u modernome
- C. u postindustrijskome
- D. u tradicionalnome

(1 bod)

4. Koji se od navedenih opisa odnosi na moderno društvo?

- A. povezanost znanosti i religije
- B. nepostojanje političkih stranaka
- C. ukinuto opće pravo na obrazovanje
- D. egalitarni odnosi među članovima obitelji

(1 bod)

5. Koji je od navedenih parova pojmova temelj funkcionalističke perspektive u sociologiji?

- A. prednji i stražnji plan
- B. društveni sukobi i društveni poremećaji
- C. vrijednosni konsenzus i kolektivni ciljevi
- D. društvena interakcija među pojedincima i postupak razumijevanja

(1 bod)

6. Koji je od navedenih sociologa smatrao da je sociologija znanost koja treba pomoći u razumijevanju društva te nalasku društvenih zakona kojima bi se mogle predvidjeti društvene promjene i izbjeći revolucije i ratovi?

- A. Auguste Comte
- B. Erving Goffman
- C. Herbert Gans
- D. Talcott Parsons

(1 bod)

7. Kako se naziva komponenta kulture kojom se nalaže prikladno ponašanje kod, npr. vladanja za stolom i pozdravljanja drugih pojedinaca te koja uključuje blage kazne za nepridržavanje propisanoga?

- A. *folkways*
- B. simboli
- C. tabu
- D. znakovi

(1 bod)

8. Koji se od navedenih kriterija **ne ubraja** u kriterij društveno uvjetovane nejednakosti?

- A. visoki status u društvu
- B. posjedovanje skupih nekretnina
- C. nasljeđivanje velike količine novca
- D. fizičke karakteristike poput boje očiju

(1 bod)

Sociologija

9. Za koji je stratifikacijski sustav karakteristična mogućnost promjene društvenih položaja pojedinaca na temelju rada, obrazovanja i iskustva?

- A. za kastinski
- B. za klasni
- C. za robovlasnički
- D. za staleški

(1 bod)

10. Kako se naziva vrsta obitelji u kojoj ženska djeca nasljeđuju društveni status i imovinu od majki?

- A. bilinearna
- B. matrilinearna
- C. neolokalna
- D. patrilnearna

(1 bod)

11. Kako se naziva kulturno pravilo prikazano u primjeru sklapanja braka isključivo između pripadnika dviju različitih srodničkih skupina?

- A. egzogamija
- B. endogamija
- C. patrijarhat
- D. poliginija

(1 bod)

12. Pozorno pročitajte tekst.

Povezivanjem pojedinaca istih interesa ili ciljeva stvorile su se mnoge društvene grupe i organizacije. U suvremenome društvu udruživanje putem interneta i društvenih mreža omogućilo je inače nepovezanim pojedincima da budu društveni aktivisti i sudionici u istome protestu protiv kršenja ljudskih prava.

Kako se naziva oblik zajedničkoga organiziranog djelovanja ljudi u svrhu postizanja društvenih promjena opisan u tekstu?

- A. društvena kategorija
- B. društveni agregat
- C. društveni pokret
- D. društveno raslojavanje

(1 bod)

13. Koji se od navedenih opisa odnosi na sekundarne društvene grupe?

- A. manji broj ljudi povezan istim ciljem i radnim zadatcima
- B. manji broj ljudi emocionalno snažno povezanih i bliskih
- C. veliki broj međusobno nepovezanih ljudi koji se ne poznaju
- D. veliki broj ljudi statistički povezan isključivo prema obrazovnim postignućima

(1 bod)

14. Kako se naziva proces primjene novih elemenata u društvu poput rasta proizvodnje, birokratizacije i razvoja znanosti i tehnologije, pri čemu se neko društvo razvija u složeniji oblik?

- A. društvena anomija
- B. društvena promjena
- C. društveni aktivizam
- D. društveni konformizam

(1 bod)

Sociologija

15. Kako se naziva proces stvaranja gustih veza velikoga broja pojedinaca omogućen korištenjem informacijsko-komunikacijske tehnologije u suvremenome društvu?

- A. društvena diferencijacija
- B. društvena fragmentacija
- C. društveno raslojavanje
- D. društveno umrežavanje

(1 bod)

16. Kako se naziva koncept kontroliranoga korištenja prirodnih resursa bez prekomjernoga iskorištavanja Zemljinih izvora energije i zagađivanja okoliša?

- A. neodrživi razvoj
- B. neograničeni rast
- C. održivi razvoj
- D. okolišna neodrživost

(1 bod)

II. Zadatci kratkoga odgovora

U sljedećim zadacima odgovorite kratkim odgovorom (riječju, s nekoliko riječi ili jednostavnom rečenicom).
Odgovore upišite **samo** na predviđeno mjesto u ispitnoj knjižici.
Točan odgovor donosi jedan bod.

17. Kojemu pristupu istraživanja pripada prikupljanje velikoga broja statističkih podataka o, npr. glazbenome ukusu maturanata svih srednjih škola u Republici Hrvatskoj za čiju se obradu koriste statističke metode?

(1 bod)

18. Za koju je društvenu klasu prema K. Marxu karakteristično otuđenje od sredstava za proizvodnju?

(1 bod)

19. U koju se osnovnu vrstu kulture ubrajaju, npr. japanski kimono i aboridžinski bumerang?

(1 bod)

20. Prema kojoj se sociološkoj teoriji devijantno ponašanje uči na isti način kao i društveno prihvatljivo ponašanje u primarnim grupama?

(1 bod)

Sociologija

- 21.** Kako se naziva sastavnica društvene strukture koja smješta pojedinca u društvu prema količini bogatstva, ugleda i moći?

(1 bod)

- 22.** Koja sociološka perspektiva proučava društvene sukobe između privilegiranih i nepriviligiranih skupina?

(1 bod)

- 23.** Kojoj vrsti identiteta pripada primjer identiteta kćeri ili sina u određenoj obitelji?

(1 bod)

- 24.** Kako se prema Ch. H. Cooleyu nazivaju društvene grupe u koje se ubrajaju, npr. polaznici profesionalnoga usavršavanja za učitelje daskanja na snijegu?

(1 bod)

- 25.** Kojemu tipu kolektivnoga ponašanja pripada praćenje najnovijih trendova, npr. u odijevanju i uređivanju kose?

(1 bod)

- 26.** Kako se naziva aktivna sastavnica društvene strukture koja uključuje očekivana ponašanja, obveze i prava, npr. učenika, roditelja i stomatologa?

(1 bod)

- 27.** Koja se vrsta društvenoga pokreta zalaže za nagle i radikalne društvene promjene?

(1 bod)

- 28.** Kako se prema M. Weberu naziva postupak tumačenja smisla koji pojedinci pripisuju svojim izborima ili ponašanju?

(1 bod)

III. Skupina zadataka

Sljedeći zadatci vezani su za polazni sadržaj.

Nakon polaznoga sadržaja slijede dva zadatka **kratkoga odgovora** u kojima morate odgovoriti riječju, s nekoliko riječi ili jednostavnom rečenicom.

Odgovore upišite **samo** na predviđeno mjesto u ispitnoj knjižici.

Svaki točan odgovor donosi jedan bod.

29. Pozorno pročitajte tekst.

Ivan se uvijek spremao za svaku pisanu provjeru znanja, no kako zbog treninga nije stigao naučiti sve za jedan ispit, dio je odgovora napisao na ruku. Nastavnik ga je prilikom pokušaja prepisivanja uhvatio. Od toga je dana Ivan tijekom pisanja ispita znanja na svim nastavnim satima uvijek bio premješten u prvu klupu bez obzira što je dobivao visoke ocjene koje je zaslužio svojim trudom i učenjem.

- 29.1.** Kako se u sociologiji naziva postupak kojim je Ivan označen kao devijantan na temelju samo jednoga pokušaja prepisivanja na ispitu?

(1 bod)

- 29.2.** Koja sociološka perspektiva o devijantnosti proučava odnose među pojedincima opisane u tekstu?

(1 bod)

30. Pozorno pročitajte tekst.

Svaki nogometni sportski klub ima svoje navijače koji tomu klubu pružaju podršku motivirajući igrače da postignu što bolje rezultate na utakmicama. Oni čine društvenu grupu u kojoj su članovi međusobno povezani jakim osjećajem pripadnosti, a od ostalih se razlikuju po stilu života i odijevanja, navijačkome etičkom kodeksu i ponašanju. Utakmica kluba se ne propušta pa navijači prate svoj klub i u druge gradove. Od ostalih se navijačkih skupina razlikuju po šalovima, zastavama i transparentima. Svaka je utakmica popraćena isplaniranim i koordiniranim navijanjem sastavljenim od zajedničkoga pjevanja pjesama, skandiranja, isticanja transparenta i ostalih navijačkih rekvizita, za što sami igrači tvrde da ih ohrabruje i potiče da ulože maksimalan trud.

- 30.1.** Kako se naziva društvena grupa čiji se pripadnici razlikuju od ostalih dijelova kulture prema stilu života, odijevanja i ponašanja poput navijačkih skupina opisanih u tekstu?

(1 bod)

- 30.2.** Navedite iz teksta jedan primjer rituala navijača.

(1 bod)

Sociologija

31. Pozorno pročitajte tekst.

Petra se od prvoga dana škole uvijek jako trudila i imala je najbolji školski uspjeh, što se nastavilo i na fakultetu koji je završila kao najbolji student na svojoj godini. Takav joj se rad isplatio jer je dobila dobro plaćen posao u struci putem natječaja isključivo zbog svoje kvalifikacije i prijašnjega truda. Nakon određenoga vremena Petri je na radnome mjestu ponuđena visoka funkcija na kojoj donosi važne odluke o poslovanju i financiranju te je zbog novostečenoga položaja i stručnosti postala vrlo ugledna u društvu.

31.1. Koji se sociološki pojam koristi za rangirani društveni položaj koji je zauzela Petra?

(1 bod)

31.2. Navedite sociološku perspektivu o društvenoj stratifikaciji opisanu u tekstu prema kojoj se Petrino zauzimanje visoke funkcije na radnome mjestu tumači kao rezultat njezina truda i rada.

(1 bod)

Sljedeći zadatci vezani su za polazni sadržaj.

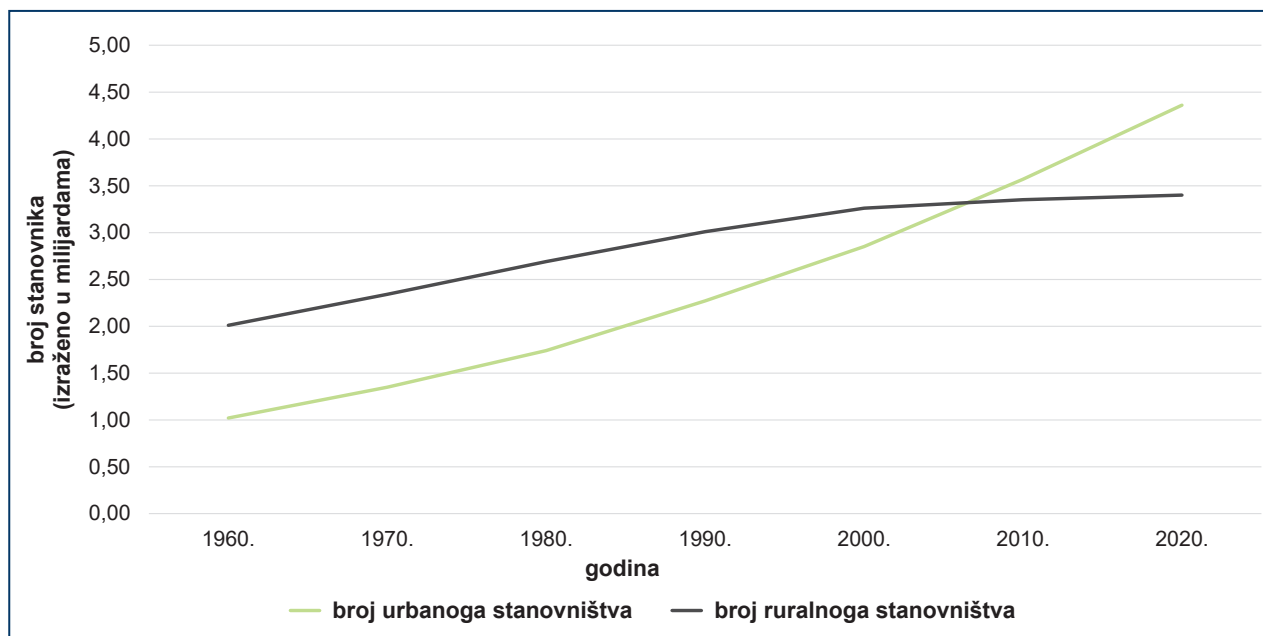
Nakon polaznoga sadržaja slijedi jedan zadatak **kratkoga odgovora** u kojemu morate odgovoriti riječju, s nekoliko riječi ili jednostavnom rečenicom i jedan **zadatak produženoga odgovora** u kojemu morate odgovoriti s nekoliko rečenica, jasno i sažeto, usmjeravajući se na ono što je bitno za zadatak.

Odgovore upišite **samo** na predviđeno mjesto u ispitnoj knjižici.

Točan odgovor u zadatcima kratkoga odgovora donosi jedan bod, a u zadatcima produženoga odgovora donosi jedan ili dva boda.

32. Pozorno promotrite grafički prikaz.

Grafički prikaz 1. Broj urbanoga i ruralnoga stanovništva u svijetu od 1960. do 2020. godine
(izraženo u milijardama)

Izvor: <https://ourworldindata.org>

Napomena: Podatci o izvoru polaznoga sadržaja bit će objavljeni u rješenjima ispita.

32.1. Navedite trend kretanja krivulja prikazanih grafičkim prikazom.

(1 bod)

32.2. Opišite prema grafičkome prikazu razliku između zastupljenosti urbanoga i ruralnoga stanovništva.

(2 boda)

33. Pozorno pročitajte tekst.

Bilo to dobro ili loše, lokalno okruženje u kojem živimo oblikuje naš život. To okruženje uključuje mjesta, ali i ljude među kojima živimo. Na mogućnosti uspjeha djece uvelike utječe način na koji njihove obitelji, lokalna zajednica i njezine javne i privatne službe reagiraju na odgoj i obrazovanje.

Baš u obitelji djeca stječu svoja prva iskustva kroz učenje. Svoje okruženje prvo vide kroz oči članova svojih obitelji, dok doživljavaju reakcije obitelji na različite vanjske situacije. To može imati pozitivne ili negativne učinke na dječji razvoj, te na njihove sklonosti i želje u budućnosti.

U područjima visoke nezaposlenosti i siromaštva u Engleskoj, škole bilježe reakcije i najmlađih učenika, od kojih jedan sedmogodišnjak izjavljuje kako 'nikad neće naći posao, jer se ni njegov tata i djed nikad nisu uspjeli zaposliti'.

Izvor: *Učenje u obitelji: kako obitelj postaje katalizator promjena*, 2010.

Napomena: Podatci o izvoru polaznoga sadržaja bit će objavljeni u rješenjima ispita.

- 33.1.** Kako se naziva proces neformalnoga učenja prvih iskustava djeteta opisan u drugome odlomku teksta?

(1 bod)

- 33.2.** Opišite prema tekstu na koji način pripadanje nižim društvenim slojevima utječe na mogućnost društvene pokretljivosti pripadnika tih slojeva. Navedite prema zadnjemu odlomku teksta oblik društvene pokretljivosti koji sedmogodišnjaku preostaje s obzirom na njegov društveni položaj.

(2 boda)

Prazna stranica